

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Asianumero: TEM/1561/03.01.01/2017, TEM046:00/2017

Asia: Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (ns. Datahubia koskevat lainsäädännön muutokset)

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

YLEISTÄ

Suomen Omakotiliitto on maamme pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asunnon omistajien valtakunnallinen edunvalvonta- ja palvelujärjestö. **Omakotiliittoon kuuluu 250 vapaaehtoisvoimin toimivaa omakotiyhdistystä ja vapaa-ajan asukkaiden yhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on 74.000 jäsentä.** Omakotiliitto on maamme 1,1 miljoonan pienkiinteistön omistajien ja 2,7 miljoonan asukkaan asialla. Lisäksi liitto ajaa maamme lähes 500.000 vapaa-ajan asunnon omistajien etua.

ESITYKSEN SISÄLTÖ

Esityksen tavoitteena on siirtyä keskitettyyn tiedonvaihtoon sähkön vähittäismarkkinoiden keskeisissä markkinaprosesseissa. Sähkömarkkinoiden osapuolia ja muita palveluiden tuottajia varten perustettaisiin sähkönkaupan keskitetty tiedonvaihtoyksikkö (datahub), josta vastaisi järjestelmänvastaava kantaverkonhaltija. Sähkönkaupan osapuolet ja jakeluverkonhaltijat veloitettaisiin käyttämään keskitettyä tiedonvaihtoa mm. toimittajan vaihtojen ja muutosten toteuttamisessa ja mittaustietojen välityksessä, sekä jakeluverkoissa toimivien sähkökaupan osapuolien sähkötaseiden keskitettyyn selvitykseen. Valvonta annettaisiin Energiavirastolle.

Lisäksi ehdotetussa sääntelyssä muun muassa annettaisiin väestörekisterikeskukselle lupa luovuttaa keskitetysti henkilötunnuksia ja muita henkilötietoja tiedonvaihdon yksikköön, jossa henkilötunnus toimisi kuluttaja-asiakkaan tunnistetietona. Edelleen esityksessä tarkennetaan säännöksiä loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta päättää itseään koskevien mittaus- ja kulutustietojen ja sopimustietojen hyödyntämisestä sekä määrittellä ne tilanteet, joissa verkonhaltijoilla ja sähkömarkkinoiden osapuolilla on oikeus luovuttaa hallussaan olevaa loppukäyttäjien yhdistettävissä olevaa mittaus- ja kulutustietoa.

KESKEISET HAVAINNOT JA MUUTOSTARPEET

Omakotiliitto kannattaa keskitetyn tiedonvaihtopalvelun luomista. On erittäin olennaista, että henkilötietoja käsitellään tietosuojalainsäädännön mukaisesti ja tietoturvan taso on korkea. Keskitetyllä tiedonvaihdolla voidaan esityksen mukaan parantaa asiakaspalvelun laatua, monipuolisuutta ja kustannustehokkuutta sekä mahdollistaa vähittäismyyjien kilpailun lisääntyminen. Omakotiliitto pitää tärkeänä, että asiakkaiden asema sähkömarkkinoilla vahvistuu keskitetyn tiedonvaihdon seurauksena.

Keskitetyn yksilön avointa rajapintaa ja tietoja voivat hyödyntää asiakkaiden luvalla niin palveluntarjoajat kuin tutkimuslaitokset. **Omakotiliitto pitää erittäin tarpeellisena, että avoimen rajapinnan tulee mahdollistaa tiedon hyödyntäminen (3,5 miljoonan käyttöpaikan mittaustiedot) ja muussa sääntelyssä veloitetaan keskitetyn tiedon hyödyntäminen.** Esimerkiksi laissa rakennuksen energiatodistuksesta (50/20139) säädetään omistajan velvollisuudesta hankkia rakennuksen energiatodistus mm. myynti- ja vuokraustilanteisiin. Lain pykälässä yhdeksän määrätään muun muassa siitä, että ”*Todistuksessa ilmoitetaan lisäksi laskennallinen ostoenergiankulutus. Toteutunut ostoenergiankulutus on ilmoitettava, jos tieto on saatavilla.*” Tässä keskitetty tiedonvaihdon yksikkö ja sinne kerätyt mittaustietojen (toteutunut ostoenergiankulutus) hyödyntäminen keskitetysti rakennusten energia-

tehokkuustodistusten laadinnassa **parantaisi olennaisesti kuluttajansuojaa ja toisi myös kustannushyötyjä**. On kuitenkin muistettava, että järjestelmän investointikustannukset (36 milj. €) ja operointikustannukset päätyvät viime kädessä loppukäyttäjien maksettavaksi.

Sähkömarkkinalain 3 pykälän määrittelyihin lisättäisiin keskitetyn tiedonvaihdon yksikön määritelmä. Yksiköllä tarkoitettaisiin laissa järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toimintayksikköä tai tytäryhtiötä. **Omakotiliitto esittää, että kantaverkon näin keskeiseen tehtävään, jonka tarpeet tulevat edelleen kasvamaan, muodoksi määritetään ainoastaan erillinen tytäryhtiö** ja pykälästä 3 ja 8 (sekä lakiehdotuksen perusteluista) poistetaan mahdollisuus toimintayksiköstä. Tällöin toimintaan voidaan osoittaa riittävästi resursseja ja sen toiminta on kaikin tavoin läpinäkyvää.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

27 a) *sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä* järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ~~toimintayksikköä tai tytäryhtiötä~~, joka hoitaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä;

8 §

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupa

Hakijan, joka hakee järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) hakija on järjestänyt tasesähköyksikön toiminnot erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi;
- 2) hakija on järjestänyt valtakunnallisen taseselvityksen hoitamiseen liittyvät toiminnot tasesähköyksikön tehtäväksi tai toisista ETA-valtioista olevien kantaverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa osakkuusyhtiön tehtäväksi;
- 3) hakija on järjestänyt sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen hoitamiseen liittyvät toiminnot erillisen ~~toimintayksikkönsä tai~~ kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi.

Ehdotetussa sääntelyssä 49 pykälään määriteltäisiin sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen. Omakotiliitto pitää kannatettavana, että sääntelyllä veloitetaan kantaverkonhaltija kehittämään tiedonvaihtoa ja sen tietoturva sekä mahdollistaen siten tietojen parhaan hyödyntämisen markkinoilla. On kyseenalaista, että monopoliasemassa oleva toimija edellyttäisi edistämään kysyntäjoustoa ja lisäarvopalveluita. **Näiden toimintojen edistäminen on lähtökohtaisesti kilpailtujen markkinoiden toimintaa, jossa loppukäyttäjä saa itse valita mitä palveluita ostaa ja hyödyntää kysyntäjoustossa ja hajautetun uusiutuvan energian tuotannossa** (mm. sähkömittarin kuormanohjaus, automaatio, eri palvelut ja laitteet energiantuotannossa). Omakotiliitto esittää, että 49 pykälästä (ja perusteluista) poistetaan kohta *”Lisäksi kehittämistoiminnalla on edistettävä kysyntäjoustopuun ja muiden lisäarvopalvelujen kehittymistä sekä pienimuotoisen sähköntuotannon verkkoon pääsyn edellytyksiä.”*

49 §

Sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen vastuualueellaan yhteistyössä sähköalan yritysten kanssa. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä sähkömarkkinoiden osapuolien, verkonhaltijoiden ja tasevastaavien kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämää tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. ~~Lisäksi kehittämistoiminnalla on edistettävä kysyntäjoustopuun ja muiden lisäarvopalvelujen kehittymistä sekä pienimuotoisen sähköntuotannon verkkoon pääsyn edellytyksiä.~~

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:

- 1) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien kehittäminen sekä näihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;
- 2) sähköalan yritysten tiedonvaihtoon käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen;
- 3) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen ministeriölle;

Sähkömarkkinalain pykälän 49a kohdassa 7 määriteltäisiin vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan asiakkaan pääsy sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön hallussa oleviin omiin tietoihinsa. Tämä **sisältäisi myös asiakkaan omien tietojen luovutuksen kolmansille osapuolille asiakkaan antaman suostumuksen perusteella**. Lisäksi pykälässä 75 e määriteltäisiin loppukäyttäjän oikeus itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen ja pykälässä 75 f loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttamisesta. Energiavirastolle annettaisiin lupa (75 e §) antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

Tässä sääntelyssä tarkoitetaan, että tietojen luovuttamiseen muille kuin loppukäyttäjälle itselleen olisi pääsääntöisesti oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus. Kuitenkaan lain perusteluista ei käy ilmi, onko loppukäyttäjän suostumus yleinen, voiko loppukäyttäjä rajata kenelle tai muun muassa minkälaisille palveluntarjoajille mittaus-tietoja luovutetaan tai kysytäänkö loppukäyttäjältä lupa jokaiseen tietopyyntöön. **Omakotiliitto edellyttää, että kansalaisella (loppukäyttäjällä) tulee olla mahdollisuus rajata omissa tiedoissaan sitä, mitä hänen antamansa suostumus tarkoittaa (yleinen, rajattu vai kertaluovutus).**

Omakotiliitto suhtautuu hyvin epäilevästi perusteluissa pykälässä 49b Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut määriteltyyn oikeuteen: ”Korvauksella tarkoitetaan kantaverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneita kohtuullisia kustannuksia ja kohtuullista voittoa mukaan lukien investoinneista aiheutuvat kustannukset ja toiminnan riskitasoon suhteutettu pääoman kohtuullinen tuotto.” Jo tälläkin hetkellä verkkoyhtiöiden, mukaan lukien kantaverkkoyhtiö, toiminnan kohtuullinen tuotto ja tuottoprosentti ovat huomattavasti markkinakorkoa korkeampia. **Omakotiliitto toistaa tässä yhteydessä vaateen ottaa verkkoyhtiöiden valvontamalli kehitettäväksi ja edellyttää, että tässä esitetty kohtuullinen voitto ja pääoman kohtuullinen tuotto otetaan uudelleen harkittavaksi.** On kuitenkin muistettava, että verkkotoiminta on ylipäätään monopolitoimintaa ja tässäkin yhteydessä tiedonvaihtopalveluiden tuottaminen (datahub) annetaan yhden toimijan (kantaverkon) monopolitoiminnaksi. Energiavirasto valvoisi maksujen keräämistä. **Omakotiliitto esittää, että Energiavirastolle kohdennettaisiin lisäresursseja valvontatyöhön.**

kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Ari Rehnfors
puheenjohtaja

Kaija Savolainen
toiminnanjohtaja